

У НОВОМЕ САДУ У УТОРАК 14. МАРТА 1895.

ГОД. XX.

ПОЗОРИШТЕ.

БРОЈ 24.

УРЕЂУЈЕ А. ХАДИЋ.

Извлачи за време бављења позоришне дружине у Н. Саду свагда с дану сваке представе, иначе сваког месеца по један пут на по табака. — Стоји за Нови Сад 40, а на страну 60 новч. месечно. —

МЕСЕЧНО ПОДУШЋЕ

покојном милом побратиму Милораду II. Шапчанину 15-ог марта 1895.

Тако дакле, побро? кад се лепо смири,
Да се сунчаш волан на милости краља, —
А не испију крв ти сву баш ти вампир,
Што их рађа стара та вештица Тал'ја, —
Већ ко мил Раде кроз ковиље, — крадом,
Да из стана мира зачешши им рађа
Каквим опет новим драматским комадом, —
Ил' да српском роду, ка' што ти тек знадеш,
Песмом, спевом, причом сласти духу даден —
Тако дакле, побро? подруг лета само
И тих петнаест дана тамо и овамо
Беше све то време лепа мира твога,
Толи жељанога, преобиљанога?!
И, гле, кобна тога броја петнајстога:¹⁾
Њим започе твоје жељно мировање,
Њим се и доврши твоје живовање;
Њиме га наступи о полдневном добу,
Њим вечером лежа, ох! у хладном гробу!
Тако дакле, побро, драги Милораде!
Тешка болест твоја, којој не би лека,
Све ослаби твога мира жеље, наде,
А унинити посве смрт их горка, прека.
Ал' ти к'о рађен соко, не слутећи зата
О Божију пишеш: „*Здрав сам Богу хвала!*
И песничка маита јоште ти ужила:
„*У снејини*, која *Београд покрива*,
„*Пак у вечер њега видит' осветљена*.
„*Та то је дивота!*“ велиши „*премилена!*“²⁾
Авј! мили побро, грозна уживања!
Та то би песничка слутња твог скончања.
Снег ти беше задњим још песничким чаром,
Снег, природе мајке задњим милодаром.

¹⁾ „Ја сам указом од 15. пр. месеца „постао управитељ двора Њ. Величанства краља. Авансовао сам и добио много мирније и склонитије место.“ Писмо Милорада Шапчанина од 31. августа 1893.

²⁾ Речи из Милорадова писма последњег од 12. дек. 1894.

Снег, кад те понеше из твог двора мила,
Снег, кад изтропише из *Милкина* крила,
Снег, кад заридаше *Сава* и *Даница*,
Снег, кад брат те *Борђе* прати сузна лица,
Снег, који ти посу, — ка' благослов неба —
Отворену раку више но што треба;
Јер на крпе пада, — и за тобом цвили,
Када су те у њу лесом положили;
Пак пада и пада с грудвама се спаја,
Ко својте ти сузе с чемером јеџаја,
Док ти и гроб не покри с покровом си белим,
Да ти једнак буде Београдом целим.
Ево тако, побро, нарав добра мајка
Оплакати тебе нимало с' не вајка,
Пристојно ти чистој и песничкој души; —
Она се и машти твојој не отглушки; —
К'о што су се *многи* на растанку с тобом
И на пратњи задњој и најд твојим гробом,
Ох! леденим срцем, к'о тај снијег пусти,
Глухи на звук звона а нијемих усти!
Од њих не би чут, утешљива гласа,
Жељом телу мира а души вечна спаса...
Не беше чут' задњег братског опроштаја,
Што својте ти срце теши да не здава...
Не беше чут' спомена песничког ти рада,
Ким ти безброяј срца зане, њим овлада...
Нит' се чуло једно гласно братско: хвала!
Што управа твоја Београду дала
Забавнога дара, позоришног чара,
Тринаест лета теком, чином, пером, реком...
Тако дакле, побро, обистини с тобом
Све признање, хвала међаши се гробом;
С позорнице света чим отступиш ногом,
Једва да добијеш који братски: с Богом!
„*Fin de siècle*“ то је појава чемерна
Срца незахвална, себична, неверна...

Мозарт и Вебер. Са највише оперетних новитета може се подчити Милекер.

Андрићева кроника била би много прегледнија, да није разврстана по данима у години, него по именима аутора или по струкама, а много занимљивија, да је уз сваки новитет означен, колико је пута приказан; али је и овако поучна, те ће у читаоцима, који се интересују за позоришне ствари, побудити сваковрсних мисли, којих ми овде неможемо следити.

У другом одељењу има неколико белетристичких приноса, којима, по нашем мњењу, у алманаку није права места, макар се у том погледу управа и повађала за где којим страним сличним алманасима.

А. Харамбашић спевао је заносну песму: „Хрватској Талији.“ Ксавер Шандор Балски написао је три цртице, које заједнички, не знамо за што, назива: „Pensées.“ Јентенданат др. Степан пл. Милетић написао је за алманах цртицу: „Excelsior,“ редитељ Никола Милан: „Лавор-венац,“ нову варијацију старе приче о девојци, која је љубила па је остављена.

На послетку долази позоришни шематизам. Набрајају се сви поседници ложа у текућој сезони; сви приказани комади од 1. рујна до 31. прошињца 1894.; сви чланови управе, драме, опере и балета са позоришним техничким и радничким особљем (укупно, без оркестра, до 180 особа); напослетку позоришне цене и новине, које редовно припољују позоришне реферате са именима сталних референата. С преда је просек нове позоришне зграде.

Тако смо споменили све, што се у првом позоришном алманаку налази, уверени, да ће тај садржај и ширу публику занимати, па да ће ради пригрлјити и овај први свезак, и његове последнике, који би имали следити. Али не можемо, а да опет не нагласимо, што смо већ на почетку истакли: нека у будуће материјал алманака не излази из оквира народног позоришта. Нашој млађој генерацији слабо је познат развитак те институције, те је у опште литејарни материјал, у колико га има, за историју хрв. нар. позоришта тако разбацан, да се по њему и уз велики труд суглавна историја неби дала написати. За то треба прику-

пити, с помоћу позоришне библиотеке и позораркива, што је год могуће више митеријала. То так може и најлакше и најбоље сама управа. Данас је библиотека рукописа марљивошћу г. Милана тако уређена, да је лако исписати све комаде, што су се до сада приказивали, па то ваља у алманаку припољити са бројем представа свакога комада, у колико се овај може установити, са датумом премијере и задње представе. Покојни Шапчанин издао је такав преглед за народно српско позориште у Београду, који је унаточ својој сухопарности ванредно поучан и карактеристичан прилог културном развијатку. Кад би се такав преглед још илустроваб заштитица и успоменама поједињих глумаца, благајничким цифрама и новинским приједбама, био би он од највеће вредности за пресуђивање укуса и културно-уметничког схваћања јувременог друштва у главном граду.

У таковом осветљивању позоришне историје нашла би управа без сумње спремних сурадника у кругу глумаца, старијих позоришних пријатеља и новинара, који су се дуže времена интензивније бавили позориштем, те би од године до године могла у свом алманаку све обилније слагати грађу, коју би потоњи хисторији употребио за своје дело. Једна особа, која би већ сада приступила таквом културно-историјском послу, затекла би превише тешкоћа, које би је можда пре умориле и одбиле од посла, него што би је навело, да то посвршава; пуно сурадника, уз савестно и детаљно исцрђивање позаркива, јамачно би лакше и брже сакупило сву потребну грађу. Но и пре тога, ваљало би свакако колико толико прегледну слику саставити о развијатку нар. позоришта у досадашњој згради, која би се приказала општинству при отварању нове зграде. То би могла бити садржина II. алманака, и ми ту мисао, шта више потребују, свесрдно препоручисмо данашњој позоришној управи, уверени, ако је пригрли, да ће ју по могућности најбоље у дело претворити. Можда је шта више већ и мислила на то, можда већ и ради на том. То би нас запстаја како обрадовало.

Међу тим, хвала јој и на првом алманаху!
У Загребу
Ј. Иблер.

Ж И С Т И К И.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

(„Краљевић Марко и Арапин.“) сад већ познате слике из живота највећег јунака нашег народа, које је за срп. позорницу удесио г. В. Миљковић, даван је са обаљеним ценама деци нашој и школског и не школској сад у суботу 4. (16.) марта. Да је коме било стати па видети она забринута, забленута, радознала лица то после подне у дивној дворани позоришне зграде г. Дунђерског, па да се већ сит наужива, а завеса се још ни дигла није. Забринуле се малише хоће ли јава — престава сама — задовољити очекивања њихове детињске уобразиље, забленуло се то будуће Српство у нову позоришну, дивно израђену дворану, у ону велику, великачу завесу, у оне силне мале ложе, па тек у ону „највећу ложу“ — галерију —, забленуло се у оне млоге егеде, па тек у ону „велику вијолину“, у кратко забленуле се малише у све, што их окружаваше, јер све беше њима тако лепо, бајно, необично је су мислиле — то они сањају. Радознали беху како ће изгледати тај Краљевић Марко са својим самур-калпаком са верним другом својим, топузином тешком а какав ли ће бити тај Арапин холи, како ће се мегдан свршити, шта ће и како ће Турци, како ће Марков поочим, како ће лале и везири — и остала турска госпоштина — том приликом да се нађу. А да је коме опет било видети нас одрасле како питајмо очи своје погледом на онј силни, ситни народ, на узданицу српску, како нам срце пуно беше, како нам над јачаше — биће то бољи људи од нас, како нам срце од жеље набрекиваше — поживи Боже ту децу српску, дај им, добро здравље и срећицу, дај им, да се добро васпитају да буду корисни чланови друштва, да буду прави Срби, да буду људи! И још би се ројиле у нама таке мисли и размишљања, кад ал' зазвони звонице: ист! silentium! позор! Завеса се диже и указа нам се Турадија у оријенталном шаренилу своме, лелечу и лупају главу Турци шта ће и како ће, како ће се опростити беде невидовне, страшног зулумбара, прног Арапина? Не реч ниједна, него ниједан покрет султанов, один и осталих Турака није умакао нашим малишама, трептали нису, неданимице су гледали. Па како им заигра српско њихово срце, када дође из тамнице Марко, када видеше свој идеал од јунаштва у глумцу Душановићу када чуше оно поуздано уздање у се, када чуше и из уста највећег свог јунака, да без благословља мајчина не ваља подузимати ничег важнијега.

Језа их је подилазила, када оно бесмо у гори Романији па се уз грмљаву грома састајаше три виле српске, да пропиште над тешким данима Вукашинова времена, да пожеле и про-

реку Србину бољу будућност, да га осоколе, да истраје а наиме када оно једна вила — госпођа Лукићка — осоколи спаваћива Марка да изађе на мегдан Арапину. Дивно — ли се мораја осећати та наша омладина, када виде оно синовље поштовање према мајци Јевросими и ону лепу љубав братинску у Прилипу, па је зајемачно помисила, да је јава, када чу одјеке српске свете литургије „и молимтисја Боже наш“ и нађе и овде потврде поуци својој „с Богом почињем посао свој.“ Занимљиво беше и за децу гледати играње робињица у харему, и несвесна са уживањем гледала су те ембрионе српског балета, па онај раскош у харему, па тек Јурмуса, кад хтеде да уврата Зелиди, ћерци султаповој, а оно из мајоничког лонца баш права ватра букну, ала то све лепо беше! Поншто још чуше како Марко неда своје вере прадедовске, како је не напушта ни за полак турске царевине, ни за ону лепоту девојку достигоше врхунац ужињања свога: судар и смрт Арапина. Гледао сам једнога малиша, кова другошколскога, како озбиљан у једној ложи стајаше и мирно и шаметно све разгледаше, ал' кад Марко повија Арапина, кад му искр'а и мач и копље убојно, кад му глава одлети у зобницу, тад' се на мах разгали лице малишино и весео поче и он да пљеска и све до краја сијаше му лице од среће и задовољства, што је Марко победио.

Ето тако је изгледало на дечијој престави. Част нека је нашим глумцима и глумицама, да су заиста снагу своју улагали, да престава што лепше испадне, та они знадоше, да то будућност њиву игру сада гледа. Хвала управи, што нам приреди то ужињање, а како су се малише добро владале на престави, нека се само још и код куће и у школи добро владају, пак ће њима „господин Хаџић“ и још једну, па можда и још једну преставу дати, јер малише су прилично и касу позоришну напуниле, на којој је преко 200 фор. пало.

J.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ.

Ред позоришних представа.

У суботу 11. (23.) марта први пут: „Северо Торели.“ Драма у 5 чинова, написао Франсоа Коне, с француског превео Душан Ј. Ђокић.

У недељу 12 (24.) марта по други пут: „Тијдо.“ Слика из сеоског народног живота, у 4 чина, с певањем и играњем, написали Ј. Веселиновић и Д. Брзак, музика од Д. Јенка.

Издаје управа срп. нар. позоришта.

СРПСКО НАРОДНО ПОЗОРИШТЕ

21. Представа. У ДУНЂЕРСКОВОМ ПОЗОРИШТУ. у претплати 16.

У Новоме Саду, у четвртак 9. (21.) марта 1895:

ГОСПОДАР ОД КОВНИЦА.

Позоришна игра у 4 чина, а 5 слика, написао Жорж Оне, превео М. Ђ. Глишић.

Редитељ: Добриновић.

ОСОБЕ:

Мулине — — — — —	Добриновић.
Филип Дерблей — — — — —	Ружић.
Башлен — — — — —	Тодосић.
Војвода Блчић — — — — —	Марковић.
Барон Префон — — — — —	Васиљевић.
Октав — — — — —	Спасић.
Доктор Серван — — — — —	Душановић.
Префекат — — — — —	Жикић.

Понтак — — — — —	Бакаловић.
Гобер — — — — —	Илић.
Слуга — — — — —	Стефановић.
Клара Болпјеова — — — — —	С. Бакаловићка.
Антенайда — — — — —	Т. Луквићка.
Маркиза Болпјеова — — — — —	Д. Ружићка.
Бароница Префонова — — — — —	Ј. Весићева.
Сузана — — — — —	З. Ђуришићева.

Војнички свирачки збор 70. варадинске пешачке пуковније свираче ове комаде: 1. Увод у оперу: „Emma Antiochia,“ од Меркаданта. — 2. „Пут дуж Европе,“ од Петерса. — 3. „Chant du Rosignol.“ Concert-Polka, од Филиповског. — 4. Аријета из опере: „Изолина,“ од Стигелија.

Улазне цене: Ложа у партеру: 6 фор. — Ложа у I. спрату: 5 фор. 50 нов. — Седиште у паркету у I. и II. реду: 1 фор. 20 нов. — Седиште у паркету: у III. IV. V. VI. реду: 1 фор. — Седиште од VII.—XII. реда 80 нов. — Седиште на балкону у I. реду: 1 фор. 20 нов. — Седиште на балкону у II. реду: 80 нов. — Седиште на балкону у III. IV. реду: 50, за ћаке 30 нов. — Седиште на галерији у I. реду: 40 нов. У II. реду 30 нов. — Стajaње 40 нов. — Стajaње на I. галерији: 30 нов. — на II. 20 нов.

Улазнице могу се добити у књижари Браће М. Поповића од 9—12 сахата пре подне и од 3—5 сахата после подне и после на каси.

Болује: Ј. Добриновићка.

Почетак тачно у $7\frac{1}{2}$ свршетак у $10\frac{1}{2}$ сахата.